

«Κρήτη: Ένα νησί που ονειρεύεται»

Γιώργος Δασκαλάκης

Εκπαιδευτικός, Εκπρόσωπος του Συλλόγου Νεανικής Δημοσιογραφίας

«Τύπος και Ουσία» www.typoskaiousia.gr

georgedaskalakis19@gmail.com

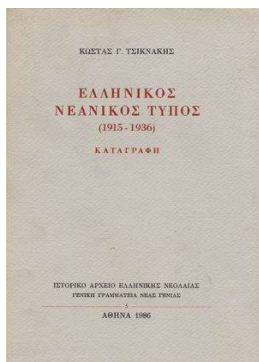
Εικόνα 3

Abstract

Student press is an important chapter in the history of primary and secondary education and can be considered as a perpetual diary of a school, the most durable "trace" in time regarding the educational life of students and teachers. Important inter-school publications appear in Crete, such as "To Kritikopoulo" (1935-36), "Ta Haniotakia" (1983-present) and "Ta Kritikopoula" (issue 1/2018, issue 2/2022). These publications are briefly presented, while through their study proposals are formulated for the consistent utilization of the student press as a scientific object of study at the Schools of Primary Education and as a basic element of school life.

Εισαγωγή

Θα σας παρουσιάσουμε το θέμα μας, κάνοντας αναφορά στα διασχολικά μαθητικά-νεανικά έντυπα της Κρήτης. Στηριχθήκαμε στις καταγραφές και προσεγγίσεις που έχουν γίνει μέχρι τώρα και κυρίως το ερευνητικό πρόγραμμα του Ιστορικού Αρχείου Ελληνικής Νεολαίας (ΙΑΕΝ) της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς της περιόδου 1830-1945 από τους ερευνητές Κώστα Τσικνάκη, Αγγελική Πανοπούλου, Μάρθα Καρποζήλου και Οντέτ Βαρόν (εικ.2).

Εικόνα 2

Η εξειδίκευση στα κρητικά έντυπα ανά νομό και η βαθύτερη έρευνα στον τοπικό μαθητικό Τύπο πραγματοποιήθηκε από τον δάσκαλο – ιστορικό ερευνητή Γιώργο Πιτσιτάκη, από τη Νέα Χώρα Χανίων, ο οποίος απεβίωσε πρόσφατα και στον οποίο αφιερώνεται και ολόκληρη η παρουσίαση αυτή, αφού αν ζούσε θα την κάναμε παρέα.

Η δημιουργία ενός μαθητικού-νεανικού εντύπου προκύπτει από την ανάγκη έκφρασης, επικοινωνίας και ψυχαγωγίας των παιδιών και των νέων. Αυτό αποτελεί τον πυρήνα της σκέψης από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, όταν ξεκίνησαν να πρωτοεμφανίζονται τα παιδικά περιοδικά σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Ισπανία) μέχρι σήμερα.

Στη χώρα μας τον Σεπτέμβριο του 1836 εμφανίζεται το πρώτο ελληνικό παιδικό περιοδικό με τίτλο **«Παιδική Αποθήκη, περιοδικόν σύγγραμμα εκδιδόμενον δις του μηνός διά τα παιδιά της Ελλάδος υπό Δημ. Πανταζή Αθηναίου»** (εικ.3).

Εικόνα 3

Στην Κρήτη, την περίοδο της Αυτόνομης Κρητικής Πολιτείας που αρχίζει να υπάρχει οργανωμένη εκπαίδευση, το πρώτο, μέχρι τώρα, καταγεγραμμένο παιδικό περιοδικό είναι η «**Εφημερίς των μικρών**» (6 τεύχη) και η συνέχειά του, η «**Εφημερίς των παιδών**» (5 τεύχη), δεκαπενθήμερα περιοδικά, που εκδίδονταν στο Ηράκλειο στα 1911 και 1912, από τον Γ.Ι. Καφφετζάκη (εικ.4). Εκεί δηλώνεται ότι σκοπός του περιοδικού είναι να εξυπηρετηθεί το υψηλό έργο της διαπαιδαγώγησης της νέας γενιάς που γίνεται στο σχολείο και την οικογένεια και να μεταδώσει γνώσεις που έχουν άμεση σχέση με τη ζωή.

Εικόνα 4

Μετά την ένωση της Κρήτης το 1913 και μέχρι το τέλος της δεκαετίας αυτής, δεν έχουν ανευρεθεί μέχρι τώρα δείγματα μαθητικών-νεανικών εντύπων.

Θα αναφερθώ -κατ' εξαίρεση- στα παρακάτω μεμονωμένα έντυπα, επειδή αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα πρώτης δημόσιας γραφής σημαντικών προσωπικοτήτων της Κρήτης, όπως ο Εμμανουήλ Κριαράς και ο Στέλιος Καψωμένος, οι οποίοι μετέπειτα συνδέθηκαν με το Πανεπιστήμιο που μας φιλοξενεί σήμερα, το Αριστοτέλειο.

Μια ιδιαίτερη εφημερίδα: «Ο Λιχούδης»

Στο Ρέθυμνο το 1919 βλέπει το φως η χειρόγραφη προσωπική εφημεριδούλα «**Λιχούδης**» του 14χρονου Γιώργη Ανδρουλιδάκη (1905-1974), μετέπειτα σημαντικού Ρεθεμνιώτη δημοσιογράφου. Ως περιεχόμενο είχε πληροφορίες του σπιτιού και του γενικότερου οικογενειακού περιβάλλοντος. Κατά προτίμηση σε ποια θέση του σπιτιού ήταν κρυμμένα τα γλυκά, ποια αδέρφια ή ξαδέλφια έφαγαν ξύλο, πότε θα δινόταν παράσταση Καραγκιόζη από μέλη της οικογενείας κ.ά. χαριτωμένα. Το τιράζ κάλυπτε ένα φύλλο, που φυσικά δινόταν με κάποιο σχετικό αντίτιμο. Πολύ αργότερα, σε μαρτυρία του για τα πρώτα

«δημοσιογραφικά» του βήματα, έλεγε: «...Όλοι γύρω μου ρωτούσαν: “τι τον έπιασε το Γιώργη;”. Κείνο που με είχε “πιάσει” ήταν η πρώτη ενστικτώδης εκδήλωση των κλίσεών μου, που προσδιόρισε τον μετέπειτα επαγγελματικό εγκλωβισμό μου, χωρίς τότε να το καταλαβαίνω...».

**Ακριβώς η ίδια ανάγκη είναι η κεντρική ιδέα της παιδικής προσωπικότητας του*

Ηλία Σειλαϊδή, του πρωταγωνιστή της ταινίας «Ο Ψύλλος» του Δημήτρη Σπύρου (εικ.5).

Εικόνα 5

Στο Ρέθυμνο επίσης το 1923 εκδίδεται από ομάδα νέων το φιλολογικό περιοδικό «**Αθηνά**» (εικ.6) με φιλόδοξους στόχους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα πρωτόλεια δημοσιεύματα του Παντελή Πρεβελάκη, που ήταν αρχισυντάκτης με το ψευδώνυμο Παντελής Αποσπερίτης.

Στα Χανιά το 1923 κυκλοφορεί το μηνιαίο περιοδικό «**Λογοτεχνικές Σελίδες**» από συντροφιά νέων, με επικεφαλής τον Στέλιο Καψωμένο, αργότερα καθηγητή στο Α.Π.Θ., για να δώσουν, όπως γράφουν, «μια γερή ώθηση των νέων στη λογοτεχνία» και να δημιουργήσουν «λίγη φιλολογική ώθηση στο νησί».

Εικόνα 6

Εικόνα 7

Περιοδικό «Αυγερινός» (εικ.7)

Τον Αύγουστο του 1924 εκδίδεται από τον Κρητικό Φιλολογικό Σύλλογο το δεκαπενθήμερο περιοδικό «Αυγερινός». Επικεφαλής και υπεύθυνος ύλης ήταν ο τότε 18χρονος και αποβιώσας το 2014 (σε ηλικία 108 ετών), Εμμανουήλ Κριαράς, κορυφαίος δημοτικιστής, καθηγητής στο ΑΠΘ και Δάσκαλος του γένους, όπως απεκλήθη. Στα 14 τεύχη του περιοδικού βρίσκουμε διηγήματα γνωστών και νέων λογοτεχνών, ποιήματα νέων λογίων, δυο ανέκδοτα (τότε) ποιήματα του Κ. Καβάφη (τχ. 10), μεταφράσεις, αναλύσεις λογοτεχνικών έργων, βιβλιοκρισίες κ.ά. Με σαφή θέση υπέρ του δημοτικισμού εντυπωσιάζει η δημοσιευμένη σε τρεις συνέχειες μελέτη «Πραγματεία επί της γλώσσας» του Παναγιώτη Κορνάρου από το Σφακοπηγάδι, μετέπειτα αρχισυντάκτη του Ριζοσπάστη, που τον φυλάκισε κι εξόρισε ο Μεταξάς και αργότερα εκτέλεσαν οι Γερμανοί την Πρωτομαγιά του 1944 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής με τους 200 πατριώτες κομμουνιστές, μαζί με τον Ναπολέοντα Σουκατζίδα από το Ηράκλειο και τον Νίκο Μαριακάκη από τα Χανιά. Μεταξύ των πολλών επιχειρημάτων του, γράφει: «[...] Ποια γλώσσα αποδείχτηκε στο να εκφράζει τα ψυχικά συναισθήματα και διανοήματα πιο κατάλληλη [...] η δημοτική ή η καθαρεύουσα; [...] Δείξτε μου καλύτερο ποίημα στην καθαρεύουσα από το Δημοτικό περιώνυμο εκείνο: “Αυγίτσα θε να σηκωθώ απ’ του βουνού τη ρίζα,/ να πάρω να ξημερωθώ βουνό μου στην κορφή σου/ να κάμω κύκλο στο βουνό, βόλιτα στη μαδάρα [...]».

Περιοδικό «Το Κρητικόπούλο» (εικ.8)

Ξεκινώντας από τα έντυπα που απευθύνονται σε μαθητές του δημοτικού σχολείου, θα κάνουμε ένα άλμα στον χρόνο πηγαίνοντας στο 1935, για να μιλήσουμε για το μοναδικό «Κρητικόπούλο».

Τον Νοέμβριο του 1935 «σ’ ένα μικρό δωμάτιο του 7^{ου} Δημοτικού Σχολείου Χανίων» γεννιέται «Το Κρητικόπούλο», ένα ξεχωριστό περιοδικό που θα μας απασχολήσει λίγο περισσότερο. Πώς «γεννήθηκε» το Κρητικόπούλο; Την απάντηση τη βρίσκουμε στο δεκαπενθήμερο εκπαιδευτικό περιοδικό «**Παιδαγωγικές Σελίδες**», που βγαίνει από τον Οκτώβρη του 1934 από φωτισμένους προοδευτικούς δασκάλους των Χανίων, όπως ο Μάνος Μασούρης,

ο Παντελής Βαβουλές, η Αγλαΐα Κυρμιζάκη, ο Γιάννης Φιωτάκης και πολλοί άλλοι. Αυτοί, μπολιασμένοι με τις ιδέες των μεγάλων δασκάλων και οραματιστών του Εκπαιδευτικού Ομίλου και ακολουθώντας τις νέες αντιλήψεις για την Αγωγή του Σχολείου Εργασίας, αγωνίζονταν να τις εξαπλώσουν και, όπως γράφουν: «[...] Ο δάσκαλος κάθε μέρα και ξεσκλαβώνεται από την πλήξη του παλιού σχολείου της λογοκοπίας και τραβάει το δρόμο που φωτίζουν οι νέες αντιλήψεις της παιδαγωγικής και της διδακτικής». Σ' αυτό το πλαίσιο κατανοούν και την αναγκαιότητα έκδοσης ενός μαθητικού περιοδικού. Στο 6^ο τεύχος των «Παιδαγωγικών Σελίδων» τον Δεκέμβρη του 1934, αφού πρώτα επισημαίνουν ότι τα περιοδικά που κυκλοφορούσαν μέχρι εκείνη τη στιγμή αφορούσαν μαθητές της Μέσης Εκπαίδευσης, γράφουν: «[...] Έτσι το δημοτικό σχολείο στερείται αποκλειστικά δικού του περιοδικού. Κι όμως ξέρουμε, πως σήμερα με τις νέες διδακτικές αρχές το περιοδικό παίζει ένα σπουδαίο ρόλο στο μορφωτικό, ηθικοπλαστικό όσο και ψυχαγωγικό σκοπό του σχολείου. Δίνει ευκαιρίες στον ελεύθερο πλουτισμό των γνώσεων του παιδιού και στην ανάπτυξη της αγάπης προς το βιβλίο.[...] Ύστερα από πολλές σκέψεις [...] παίρνομε την πρωτοβουλία για την έκδοση ενός παιδικού περιοδικού συμπληρώνοντας το κενό.[...] Το περιοδικό για ν' ανταποκριθεί στις πνευματικές απαιτήσεις των μικρών μας παιδιών θα γράφεται και θα διευθύνεται από παιδιά. Θα καταρτισθή επιτροπή από 5 παιδιά που με την εποπτεία μας θα αναλάβη το έργο της εξεύρεσης και της κριτικής της ύλης.[...]. Το περιοδικό αυτό θα καθρεφτίζει στο μεγαλύτερό του μέρος τη σχολική εργασία και τη ζωή του παιδιού-μαθητή της περιφέρειάς μας με ανταποκρίσεις από τ' άλλα σχολεία της Κρήτης και της Ελλάδας. [...] Την εκλογή του τίτλου την αφήνομε στα παιδιά[...]. Το περιοδικό στο πρώτο του τεύχος, χαιρετίζοντας τα Κρητικόπουλα, αναφέρει: «... Το Κρητικόπουλο θα γίνη το όμορφο βιβλίο που όταν το διαβάζομε βλέπομε με το νου μας όλους σας να μας μιλείτε φιλικά για ωφέλιμα πράγματα. Θα σας βλέπομε με τη φαντασία μας, πώς εργάζεστε, πώς παίζετε, πως ζείτε στο σχολειό και στον τόπο σας...».

«Στην Κρήτη πρωτοείδα το φως του ήλιου και γι' αυτό Κρητικόπουλο με βάπτισαν. Τη γνώρισα καλά την ιδιαίτερη πατρίδα μου γιατί έφτασα και στο μικρότερο χωριό της. Είμαι ενθουσιασμένο γι' αυτήν και δεν την απαρνιούμαι ποτέ. Μη νομίσετε όμως πως δε μ' ενδιαφέρει η πιο πλατειά πατρίδα μας, η

λατρευτή Ελλάδα! Άρχισα να πηγαίνω και στην Αθήνα, στη Μεσσηνία, στο Λεωνίδι, στην Αιτωλοακαρνανία, στη Θεσσαλονίκη έτσι όπως με βλέπετε με τα βρακάκια μου, με τ' άσπρα ποδηματάκια μου, με την κατσούνα μου. Μ' αρέσει η φορεσιά μου πολύ, μα αν πηγαίνω συχνά στα ελληνικά αυτά μέρη, μπορεί να την αλλάξω και τότε θα ονομαστώ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ. Τι λέτε;».

Μοναδική είναι η μαρτυρία του σημαντικού λαογράφου των Σφακιών αλλά και γενικότερα, του Κανάκη Γερωνυμάκη, ο οποίος αναφέρει: «Τα χρόνια εκείνα (1935-36) ήμουν μαθητής στο δημοτικό σχολείο του Βουβά κι είχαμε ένα σπουδαίο δάσκαλο, τον Γιώργη Μανταδάκη. Το σχολειό είχε δυο μόνο βιβλία (Άπασα ύλη για τη γ'-Δ' και για Ε'- Στ'). Δεν είχαμε αριθμητήριο. Μαζέψαμε 100 καρούλια από τις κλωστές των μανάδων μας και ο δάσκαλός μας έφτιαξε ένα. Μια μέρα, μας έφερε στη τάξη ένα περιοδικό που λέγονταν το Κρητικόπουλο κι είχε μια φωτογραφία μιανού κοπελιού ντυμένου με την κρητική φορεσιά. Τα παιδιά το έπαιρναν και το διάβαζαν. Δημοσίευε εκθέσεις από διάφορα σχολεία της Κρήτης. Μας άρεσε πολύ και περιμέναμε με ανυπομονησία να 'ρθει το επόμενο για να το διαβάσουμε».

Το «Κρητικόπουλο» του 1935-36 λοιπόν είναι από κάθε άποψη πρωτοπόρο, αποτελεί το πρώτο διασχολικό, παγκρήτιας εμβέλειας περιοδικό για μαθητές Δημοτικού Σχολείου και είναι ο πρόγονος για τα «Χανιωτάκια» (1983) και τα «Κρητικόπουλα» (2018 και 2022).

Εικόνα 8

Εικόνα 9

Περιοδικό «Τα Χανιωτάκια» (εικ.9)

*(φορέας έκδοσης: Σύλλογος Δασκάλων-Νηπιαγωγών Νομού Χανίων)

Στη δεκαετία του 1980 υπάρχει μια εκδοτική έκρηξη στον νομό Χανίων, με έναν εντυπωσιακό αριθμό μαθητικών εφημερίδων και εντύπων από σχολεία, τάξεις σχολείων ή διασχολικά. Το εναρκτήριο λάκτισμα δίνει ο Σύλλογος Δασκάλων. Τον Φλεβάρη του 1983 έκαναν την εμφάνισή τους «Τα Χανιωτάκια», περιοδικό για παιδιά, ως τετρασέλιδο ένθετο στην εφημερίδα του Συλλόγου Δασκάλων «Συνδικαλιστικά Νέα», υλοποιώντας μια ιδέα που ξεκίνησε *«από την αγάπη και την έγνοια των δασκάλων των Χανίων για τα παιδιά»*.

Ένα διασχολικό περιοδικό που η ύλη του ήταν γραμμένη από μαθητές των σχολείων του Νομού. Η έκδοση του περιοδικού αποτέλεσε, μεταξύ των άλλων, το ερέθισμα για έντονη εκδοτική δραστηριότητα. Στην πορεία του χρόνου, τα «Χανιωτάκια» εξελίσσονται. Το λεπτεπίλεπτο τετρασέλιδο αύξαινε τις σελίδες του, απόκτησε εξώφυλλο, μεγάλωνε, ομόρφαινε, γινόταν καλύτερο και τελικά αυτονομήθηκε. Από την αρχή η συντακτική επιτροπή προσπάθησε να ανανεώσει το περιοδικό, ξεκινώντας από την εμφάνισή του. Είμαστε ήδη στην τεχνολογία με τις offset μηχανές (1993-1994), που είχαν αντικαταστήσει τη λινοτυπία. Οι δυσκολίες που αντιμετώπιζε η συντακτική ομάδα στη σελιδοποίηση των 4 πρώτων τευχών, μοντάροντας τα ριζόχαρτα, ξεπερνούσαν από το όμορφο κλίμα που επικρατούσε και τις διαρκείς αναζητήσεις για καλύτερη αισθητική με σφραγίδα ποιότητας.

*Για το διάστημα 1991-1995 εκδίδονταν παράλληλα με το τεύχος των Δημοτικών σχολείων και τα «Χανιωτάκια στο Νηπιαγωγείο».

Η επιτροπή δούλευε ως εξής: Έστελνε στους μαθητές ένα γράμμα που τους πρότεινε θέματα που θα μπορούσαν ν' ασχοληθούν, χωρίς αυτό να είναι δεσμευτικό. Η μέθοδος απέδωσε κι ένας τεράστιος όγκος εκλεκτής ύλης συγκεντρωνόταν στα γραφεία των δασκάλων, με συνέπεια τη δυσκολία επιλογής. Οι σελίδες αναμορφώθηκαν και πολλές νέες στήλες καθιερώθηκαν. «Τα Οικολογάκια» για το περιβάλλον και την περιβαλλοντική εκπαίδευση, Μικροί Λογοτέχνες, Ματιές στον κόσμο, Κόκκινη κλωστή δεμένη, Αγαπημένο μου βιβλίο, Τα σχολεία δημιουργούν, Αισθητική γωνιά, Ντο ρε μι η κυρία Μουσική, Μικροί ποιητές, Διαγωνισμός κόμικς, Ιστορικά μνημεία του τόπου μας,

Μικρός αθλητής, Εικονοϊστορίες, Τα μουσεία μας, Ταινιοπαρουσίαση, Διάφορα αλλά όχι... αδιάφορα, Μουσικά ταξίδια, Ελάτε να παίξουμε και η Αλληλογραφία. Πραγματοποιήθηκαν συνεργασίες με πολλούς συγγραφείς παιδικών βιβλίων και καλλιτέχνες καθώς και συνεντεύξεις που παρουσίαζαν το έργο τους. Τίμησαν την Παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου για 3 συνεχή έτη με τριήμερες και 4ήμερες εκδηλώσεις σε συνεργασία με την Παιδική Βιβλιοθήκη του δήμου Χανίων. Οργάνωσαν εκθέσεις βιβλίου και αποκριάτικης μάσκας και χαρταετού.

Σύλλογος Νεανικής Δημοσιογραφίας: Διαγωνισμός Δημοσιογραφικών Δεξιοτήτων (εικ.10)

Κεντρική δράση του πρωτοπόρου αυτού Συλλόγου, αποτελεί εξαρχής η υλοποίηση του Διαγωνισμού Δημοσιογραφικών Δεξιοτήτων σε συνεργασία με τους Συλλόγους Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και τις Ε.Λ.Μ.Ε. της Κρήτης. Μία σχετική επιστολή στην αρχή κάθε σχολικού έτους ενημερώνει τους εκπαιδευτικούς των σχολείων και καλεί τους μαθητές Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων να αποστείλουν τις εργασίες τους, οι οποίες στη συνέχεια αξιολογούνται και επιβραβεύονται.

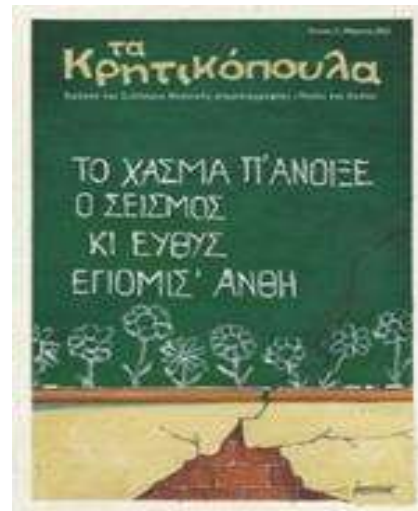
Οι κατηγορίες του Διαγωνισμού είναι:

- A) Εντύπου
- B) Ρεπορτάζ-φωτορεπορτάζ
- Γ) Συνέντευξης
- Δ) Άρθρου
- Ε) Σκίτσου-γελοιογραφίας

Από το 2012 έως το 2014 ο διαγωνισμός διεξαγόταν στα σχολεία του νομού Ηρακλείου και από το σχολικό έτος 2014-2015 επεκτάθηκε και στους τέσσερις νομούς της Κρήτης.

Εικόνα 10

Εικόνα 11

Εκδόσεις του Συλλόγου Νεανικής Δημοσιογραφίας «Τύπος και Ουσία»:

Περιοδικό «Τα Κρητικόπουλα», τεύχος 1, Νοέμβρης 2018 (εικ.11)

Από τις συμμετοχές στον διαγωνισμό επιλέχθηκαν -με μεγάλη δυσκολία είναι η αλήθεια- τα πιο χαρακτηριστικά κείμενα που αποτέλεσαν και την ύλη του περιοδικού «Τα Κρητικόπουλα», τεύχος 1, τον Νοέμβριο του 2018. Ενδεικτικά σας αναφέρω από τα περιεχόμενα:

- «Εκδοτικός οίκος εντός σχολείου: Γυμνάσιο Πλατανιά Χανίων».
- «Η βιομηχανική κληρονομιά της πόλης του Ηρακλείου» (6^ο ΕΠΑ.Λ. Ηρακλείου).
- «Οι διαφορετικές συμμαθήτριες»: Συνέντευξη μαθητών του 5^{ου} Γυμνασίου Χανίων σε Σύριες συμμαθήτριές τους.
- «Οι δυο Βαγγελιές: Βαγγελιώ Αρμενάκη και Βαγγελιώ Φωτιάδου, δυο εικοσάχρονες ηρωίδες στο Ηράκλειο του Εμφυλίου». Ομάδα μαθητριών του Πειραματικού Λυκείου Ηρακλείου.
- «Ο Πύργος του Δαμολίνου»: Τοπική ιστορία από το Λύκειο Αλικιανού Χανίων με πηγή παρόμοιο άρθρο από το «Κρητικόπουλο» του 1935-36.
- «Αλμυρές πατάτες για τους Ναζί»: Άγνωστη ιστορία της Κατοχής που καταγράφεται σε συνέντευξη μαθήτριας από τη γιαγιά της, η οποία έφυγε από τη ζωή λίγους μήνες μετά.

- Το σαλόνι του περιοδικού αποτελείται από 50 πρωτοσέλιδα μαθητικών εντύπων, ένα μέρος από τον συνολικό αριθμό που είχε κατατεθεί στον διαγωνισμό.
- «Μαθητικά-νεανικά έντυπα της Κρήτης: Ένας αιώνας ιστορία. Παντελής Πρεβελάκης, Εμμανουήλ Κριαράς και Μιχάλης Ράπτης (Πάμπλο) μεταξύ των δημιουργών των πρώτων νεανικών εντύπων του Νησιού». Άρθρο του Γιώργου Πιτσιτάκη, αποτέλεσμα πολύχρονης έρευνας στον μαθητικό Τύπο της Κρήτης.

Περιοδικό «Τα Κρητικόπουλα», τεύχος 2, Μάρτιος 2022 (εικ.12)

Πρωτοβουλία ανάδειξης της πραγματικότητας του σεισμού της 27^{ης} Σεπτεμβρίου στην ευρύτερη περιοχή του Αρκαλοχωρίου και η σχολική και κοινωνική καθημερινότητα μετά απ' αυτό. Θεματικό τεύχος, το οποίο κυκλοφορεί ως ένθετο με τις εφημερίδες «Πατρίς» του Ηρακλείου και «Χανιώτικα Νέα» ταυτόχρονα, στο σαββατιάτικο τεύχος τους της 19^{ης} Μαρτίου 2022.

Το τεύχος 2 του περιοδικού «Τα Κρητικόπουλα» αποτέλεσε ένα επόμενο, εξελικτικό βήμα στοχευμένης μαθητικής δημοσιογραφίας.

Με βάση την πρωτόγνωρη για την Κρήτη επικαιρότητα του σεισμού της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 2021, οι μαθητές γράφουν για τις τραγικές συνέπειες στη σχολική και την καθημερινή πραγματικότητα. Μια πραγματικότητα, όμως, αμείλικτη και διαχρονική. Οικογένειες μόνιμα άστεγες, αποζημιώσεις που καθυστερούν στα γρανάζια της γραφειοκρατίας, μάθημα σε προσωρινές συνθήκες που θα καταστούν μόνιμες για κάποια χρόνια και, κυρίως, σοβαρές ψυχολογικές επιπτώσεις στις οικογένειες, που κανείς δεν ασχολείται με αυτό.

Όλα αυτά αποτυπώνονται με τον πιο αυθεντικό τρόπο, μέσα από τις γραφές των μαθητών του Νηπιαγωγείου Αγίων Παρασκιών -μεταστεγασθέν μετά τον σεισμό- των Δημοτικών Σχολείων Θραψανού και 2^{ου} Αρκαλοχωρίου και του Γυμνασίου Αρκαλοχωρίου.

Το τεύχος «ντύνει» εικαστικά για δεύτερη φορά ο σκιτσογράφος Μιχάλης Κουντούρης της «Εφημερίδας των Συντακτών», μαγεύοντας μικρούς και μεγάλους στην Κρήτη με την πρωτοτυπία και την εφευρετικότητα του

εξωφύλλου, όπως και στο τεύχος 1, με τη χαρακτηριστική φιγούρα του Κρητικόπουλου.

Με βάση την προηγηθείσα παρουσίαση προκύπτουν οι ακόλουθες προτάσεις του Συλλόγου (εικ.15) για τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς φορείς:

- 1) Η σταθερή, ετήσια προσπάθεια έκδοσης μαθητικής εφημερίδας σε επίπεδο τάξης ή σχολείου ως το πλέον σταθερό αποτύπωμα της κάθε σχολικής χρονιάς. Στην ύλη της, εκτός από τις μεμονωμένες μαθητικές γραφές, είναι σημαντικό να καταγράφονται περιληπτικά και οι ομαδικές δραστηριότητες της σχολικής μονάδας (θεατρικές παραστάσεις, σημαντικές επισκέψεις, περιβαλλοντικές εργασίες, διακρίσεις κ.ά.), έτσι που να αποτελεί το ετήσιο χρονολόγιο του σχολείου και σταθερό σημείο αναφοράς των μαθητών ακόμα και μετά την αποχώρησή τους από αυτό.
- 2) Η έκδοση διασχολικού τεύχους σε κάθε νομό με φορέα τον Σύλλογο Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τα Δημοτικά και τα Νηπιαγωγεία και την τοπική Ε.Λ.Μ.Ε. για τη Δευτεροβάθμια.
- 3) Την ένταξη του μαθητικού Τύπου στα μαθήματα των σπουδαστών των παιδαγωγικών σχολών, ως μεθοδολογία καλλιέργειας του γραπτού λόγου και της έκφρασης των μαθητών.
- 4) Τον συνδυασμό της σχολικής εφημερίδας -με βάση τις νέες τεχνολογίες- με τη ραδιοφωνική ή την κινηματογραφική έκφραση (εκπομπές ή κινηματογραφικές παραγωγές, που ούτως ή άλλως πραγματοποιούνται όλο και περισσότερο με την ευκολία στην ηχογράφηση ή την εικονοληψία, που γίνεται εύκολα πια με τη χρήση κινητών τηλεφώνων ή τάμπλετ).

Επίλογος

Τελειώνοντας, θα αφήσω ένα ανοιχτό παράθυρο για το μέλλον, που είναι οι πρωτοβουλίες παρέμβασης σε κοινωνικό επίπεδο, με παιδαγωγικό μοχλό τον μαθητικό τύπο, σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (π.χ. μιας φυσικής καταστροφής όπως κατέδειξαν τα Κρητικόπουλα τεύχος 2), σε προσφυγικές δομές για την εφαρμογή πολιτικής ενσωμάτωσης, ακόμα και σε περιοχές με ιδιαίτερη παραβατικότητα για τον περιορισμό παθογενών κοινωνικών δεδομένων...

Απόλυτα εφικτό κι απόλυτα αποτελεσματικό με προϋπόθεση την άσκηση από μέρους της πολιτείας ή των τοπικών φορέων, μιας προοδευτικής κοινωνικής πολιτικής...

Βιβλιογραφικές αναφορές

Καρποζήλου, Μ. (1987), *Ελληνικός Νεανικός Τύπος 1830-1914. Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Πανοπούλου, Α., Τσικνάκης, Κ. (1992), *Ελληνικός Νεανικός Τύπος 1915-1936. Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Πιτσιτάκης, Γ., Δασκαλάκης, Γ. (2013), *Αφιέρωμα στα 30 χρόνια του περιοδικού «Τα Χανιωτάκια» (1983-2013)*. (Ομιλία στη Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων, 05/04/2013)

Σύλλογος Νεανικής Δημοσιογραφίας «Τύπος και Ουσία»: www.typoskaiousia.gr (προσπελάστηκε στις 15/07/2022)

Τσικνάκης, Κ. (1986), *Ελληνικός Νεανικός Τύπος 1915-1936. Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.